

ΧΡΗΣΤΟΦΟΡΟΣ ΜΗΛΙΩΝΗΣ

Εισαγωγή-Ανθολόγηση
Αλέξης Ζήρας
Ελισάβετ Κοτζιά
Βαγγέλης Χατζηβασιλείου

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΩΝ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	9
---------------------------	---

Το πουκάμισο του Κένταυρου (1983)

Το σαξόφωνο	15
-------------------	----

Στο φαράγγι	23
-------------------	----

Ακροκευράννια (1976)

Ακροκευράννια	35
---------------------	----

Η αποκριά	99
-----------------	----

Καλαμάς κι Αχέροντας (1985)

Ο φρύνος	117
----------------	-----

Symphonia	127
-----------------	-----

Η Μαναμεγάλη	141
--------------------	-----

Καλαμάς κι Αχέροντας	151
----------------------------	-----

Χειριστής ανελκυστήρος (1993)

Ετεροδημότης	167
--------------------	-----

Ο φιλόκαλος ληστής	179
--------------------------	-----

Δικαιοσύνη	189
Η Συλβάνα	199

Τα φαντάσματα του Γιορκ (1985)

ΔΥΟ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

Τα φαντάσματα του Γιορκ	219
Το εύρημα	227
Ακούω τον άνεμο	243
Οι φωνές	267
Βιντεοκάμερα Panasonic	281

Τα διηγήματα της δοκιμασίας (1978)

Ο ποιητής ή το τικ-τακ του ρολογιού	297
---	-----

Τα πικρά γλυκά (2008)

Το λιθάρι	305
Η φωτογένεια	313
Προσκλητήριο	323
Ο χαρταετός	339

ΕΓΡΑΨΑΝ για τον Χριστόφορο Μηλιώνη	347
--	-----

Το πουκάμισο
του Κένταυρου
(1983)

Το σαξόφωνο

ΤΟ ΜΑΚΡΟΣΤΕΝΟ ΤΟΛ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΜΠΥΛΗ ΟΡΟΦΗ έμοιαζε με άτρακτο αεροπλάνου. Τα σιδερένια κρεβάτια, ευθυγραμμισμένα σε τρεις σειρές, άφηναν δυο στενούς διαδρόμους, που τώρα ήταν άδειοι και σχεδόν σκοτεινοί, γιατί είχαν σβήσει τα φώτα. Φωτίζονταν μονάχα απ' το ελάχιστο φως που έπεφτε ψηλά απ' τα μικρά παράθυρα και την ολάνοιχτη θύρα. Απ' αυτήν έβλεπες τη φεγγαράδα που απλωνόταν έξω, πιο πέρα τα συρματοπλέγματα του στρατοπέδου και στο βάθος τα φώτα της πόλης.

Οι στρατιώτες ξαπλωμένοι ανάσκελα στα κρεβάτια τους, αμίλητοι, αναπαύονταν. Μερικοί κάθονταν αραδιασμένοι έξω απ' τον θάλαμο και κάπνιζαν. Κάποιος μουρμούριζε ρεμπέτικους σκοπούς.

«Μιχάλη, εδώ είσαι;» είπε σιγά μια φωνή κι ένας στρατιώτης ανασηκώθηκε.

Ακουστήκε μια πνιγμένη κατάφαση. Ο Μιχάλης ήταν και δεν ήταν εκεί. Μα βέβαια, σκεφτόταν, μοιάζει ακριβώς με άτρακτο αεροπλάνου τούτο το μακρόστενο τολ με την καμπύλη οροφή. Μονάχα που έχει μια τέτοια ακινησία, Θεέ μου!

Ας ήταν απόψε, που έχει τόση γαλήνη, να νιώσει επιτέλους μια δύναμη ανοδική, τούτον τον κόσμο να βουλιάζει κάτω απ' τα πόδια του, ας ήταν απόψε που έχει γαλήνη και πανσέληνο!

Γαλήνη και πανσέληνο είχε και τη βραδιά που μ' ένα δέμα στο χέρι τραβούσε για τον σιδηροδρομικό σταθμό. Δεν δέχτηκε να τον συνοδέψει κανείς. Προφασίστηκε πως βιαζόταν και σηκώθηκε ξαφνικά να τους χαιρετήσει. Πιότερη δυσκολία βρήκε με τη μητέρα του που του 'χε καρφώσει δυο ανήσυχα μάτια κι επέμενε να τον πάει ως τον σταθμό. Μα τελικά την έπεισε να μείνει. Όσο για τον πατέρα του, σηκώθηκε αργά απ' την πολυθρόνα και του 'σφιξε με μια ψυχρή εγκαρδιότητα το χέρι. Είχε ένα γκριζο σιδερένιο βλέμμα. Το ίδιο βλέμμα που είχε και την προηγούμενη βραδιά, όταν η μητέρα του μπήκε ανήσυχη στο γραφείο του και τον παρακάλεσε να κάνει κάτι που επιτέλους δεν θα ήταν και παράνομο.

«Πρέπει να το καταλάβεις πως δεν μπορώ» είπε. «Εξάλλου ας πούμε πως δεν θα 'ναι ολωσδιόλου ανώφελο γι' αυτόν, αφού είναι ο μόνος τρόπος ν' αποσυρθεί απ' τη ζωή της νύχτας – που ένας Θεός ξέρει τι λογής είναι».

Στ' αλήθεια ήταν βραδιές που ριχνόταν μ' απελπισία στην κραιπάλη των καμπαρέ και συχνά τον έβρισκε η μέρα να φυσά με αδειανά πλεμόνια το σαξόφωνό του.

«Σκέψου πόσο επικίνδυνο είναι γι' αυτόν» επέμεινε η μητέρα του. «Σκέψου την υγεία του... Δεν θα τον ξαναδούμε...»

«Μα επιτέλους στρατηγός είμαι, κατάλαβέ το!» φώναξε σφίγγοντας τα χείλη του και το γκριζο του βλέμμα είχε στυλωθεί στο αντικρινό παράθυρο.

Η στρατιωτική παράδοση αντανακλούσε πάνω σ' όλα τα αντικείμενα, σ' όλο το σπιτικό του στρατηγού Λογοθέτη και μονάχα τον Μιχάλη Λογοθέτη τον είχε αφήσει ως τώρα αδιάφορο. Στο βάθος καταλάβαινε πως πίσω απ' την πατρική εγκαρδιότητα του στρατηγού κρυβόταν πάντα μια ντροπή γι' αυτόν, κι αν ως τώρα δεν του είχε κάνει κομμάτια εκείνο το σαξόφωνο που κρεμόταν δίπλα στο παράθυρό του (τι πρόκληση, να κρεμάσει ένα σαξόφωνο δίπλα στο παράθυρο του γραφείου του!) ήταν γιατί ένιωθε πόσο στα σοβαρά θα 'παιρνε το πράγμα ο γιος του. Ωστόσο δεν άφηνε ευκαιρία να μην του υποδείξει το βαρύ χρέος που έπεφτε στους ώμους του, κατ' ανάγκην, μια κι ήταν ο μόνος γιος.

«Όταν δεν αφανίζεσαι πίσω απ' τα στόρια των καμπαρέ, πίνεσαι στις σελίδες των βιβλίων. Κι ήταν πέρα για πέρα άστοχη κι επαναστατική η ενέργειά σου να φύγεις στο εξωτερικό, Βηρυτό και Κάιρο – αν και νωρίς το 'νωσες κι ο ίδιος κι υπανεχώρησες. Ωστόσο μάθε το πως δεν είναι τρόπος αυτός για να κατακτήσει κάνεις τη ζωή. Είναι ολέθρια νωθρότης τη στιγμή που οι γόρδιοι λύνονται μονάχα με σπαθί...»

Τότε ο Μιχάλης ανασήκωσε το βλέμμα του και:

«Όστε ανελλήνιστοι δεν είμεθα θαρρώ» είπε μ' ένα μειδίαμα που έκανε τον άλλο να φύγει απότομα χτυπώντας την πόρτα.

«Αυτό είναι δειλία, φυγή!» του είχε πει μιαν άλλη φορά. Κι ήταν η μόνη φορά που τα μάτια του γιου άστραψαν και φώναξε χτυπώντας το τραπέζι:

«Όχι! Δειλία όχι!»

Κι ήρθε εκείνη η βραδιά που άπλωσε βαριά σιωπή στο σπίτι του στρατηγού Λογοθέτη:

«Να που κατέληξαν όλα αυτά» είπε ο στρατηγός στοχαστικά.

Ήταν η βραδιά που ο Μιχάλης ένωσε ξαφνικά το έδαφος να φεύγει κάτωθι του κι όλον τον κόσμο να περιστρέφεται. Η πρώτη βραδιά που ένωσε εφιαλτική την ωχρότητα των χεριών του. Έκτοτε τον τυραννούσε μέρα νύχτα.

Όστόσο μήτε που το λογάριζε καν αυτό το πράγμα την ώρα που τους αποχαιρετούσε· κι όταν βγήκε έξω και πήρε τον δρόμο του σταθμού, βρήκε διασκεδαστικό να προχωρεί κοιτώντας το φεγγάρι. Έκοψε από ένα δέντρο του δρόμου ένα κλωνί πιπεριάς και προχωρούσε κρατώντας το ανάμεσα στα δόντια του.

Και δεν καταλάβαινε διόλου γιατί απόψε στο κρεβάτι του σκοτεινού θαλάμου θυμόταν τόσο έντονα την πίκρα της πιπεριάς στα χείλη του.

«Κοιμάσαι;»

Άκουσε πάλι τον φαντάρο του διπλού κρεβατιού, που τώρα πια έγινε επίμονος και σύρθηκε ολότελα κοντά του.

«Όχι» είπε.

«Μα επιτέλους δεν θ' ανάψουν καμιά φορά τα φώτα;»

«Α, μ' αρέσει έτσι» του απάντησε. «Βλέπεις τα πράγματα με μια νέα μορφή που, δεν ξέρεις, ίσως να 'ναι κι η αληθινή. Ιδές, επί παραδείγματι, πόσο μεγάλωσαν στον απέναντι τοίχο τα πλαίσια των Ηρώων. Οι μορφές εξαφανίστηκαν κι έτσι τώρα εκείνα δεν περικλείουν παρά ένα μεγάλο τετράγωνο κομμάτι από σκοτάδι...»

«Δεν μ' άρεσε διόλου αυτό» είπε ο άλλος κι ανασηκώθηκε για ν' ανάψει τσιγάρο. «Κι έπειτα μην ξεχνάς πως είμαι δημοσιογράφος».

«Τουμόν αίμα επίετε πατρός!» σάρκασε ο Λογοθέτης.

Ο δημοσιογράφος γέλασε.

«Προσωπικά για μένα δεν θα μπορούσες να το ισχυριστείς αυτό» είπε.

«Ω, ίδια η κάστα. Ο ίδιος προσανατολισμός – ίσως χωρίς την ίδια πίστη· κι αυτό είναι ακόμα χειρότερο. Χέρια που υψώνουν ξεφτισμένες σημαίες».

«Μα σήμερα προσανατολισμός μας είναι τα οικονομικά προβλήματα».

Είχε σπουδάσει με υποτροφία μαθήματα δημοσιογραφίας και οικονομολογίας στην Αμερική και μόλις πριν από λίγο καιρό είχε επιστρέψει αποκεί με τον φρέσκο ζήλο και την αυτοπεποίθηση του πρωτόπειρου. Μιλούσε εξάλλου με μian ακριβολογία που ερχόταν σε χτυπητή αντίθεση με τον λόγο του άλλου, που εκ πρώτης όψεως φαινόταν ασύνδετος.

«Ίσως έχεις δίκιο» είπε.

Κοίταζε το σεληνόφωτο και σκεφτόταν.

Του θύμιζε μια βραδιά στο Κάιρο, στην Γκεζίρα. Ήταν και μια γυναίκα, μια Ελληνίδα. Την είχε γνωρίσει βέβαια στα καμπαρέ. Μα τι σημασία είχε; Ήταν ο Νείλος, ήταν το φεγγάρι. Ο άντρας της είχε πλούτη και μεγάλο όνομα, συχνά αναφέρανε το όνομά του στα κέντρα. Μα ξαφνικά αυτοκτόνησε. Συμβαίνουν παράξενα πράγματα στα καμπαρέ. Στη Βηρυτό έβλεπες ανθρώπους ν' απαρνιούνται τους παραδει-

σους των σπιτιών τους και να 'ρχονται για να βυθιστούν για λίγο στα οράματα του χασίς.

«Τόσο παράλογα!» είπε φωναχτά ο Μιχάλης.

«Τι λες;»

«Για τα κάδρα λέω. Πως είναι παράλογο να φαίνονται έτσι μεγάλα».

Ύστερα σώπασε, αφουγκράστηκε και φάνηκε κάτι να ψάχνει κάτω από το μαξιλάρι του. Γύμνωσε τη λόγχη και προχώρησε ακροπατώντας προς τη γωνιά, κοντά στη θύρα, όπου διαγράφονταν μια σκούπα, ακουμπισμένη όρθια στον τοίχο.

«Τι είναι;» τον ρώτησε ο άλλος.

Του 'κανε νόημα να σωπάσει και κάρφωσε με μανία τη λόγχη του στη σκούπα, ενώ συγχρόνως ακούστηκε θόρυβος σ' εκείνο το μέρος.

«Μα τι είναι επιτέλους;»

«Τίποτε, ένας ποντικός! How now! A rat; Dead for a ducat, dead!» είπε γελώντας και φάνταζε στο σκοτάδι σαν τον Άμλετ καθώς ξανάβαζε το ξίφος στον κολεό του. «Έχασα μέσ' από τα χέρια μου την ευκαιρία να γίνω ήρωας».

Ο δημοσιογράφος τον είδε ύστερα που προχώρησε προς την έξοδο και στάθηκε εκεί στο μισοφωτισμένο τετράγωνο της θύρας, με τα νώτα γυρισμένα προς το μέρος του. Έπειτα έκανε μισή στροφή κι ακούμπησε στην παραστάδα. Έτσι διέκρινε τώρα το προφίλ του που διαγράφονταν με αδρές γραμμές και βρήκε απόλυτα ταιριασμένο τ' όνομα που του είχαν δώσει οι φαντάροι: «Κινέζικη νύχτα».

«Η “Κινέζικη νύχτα” θα μας παίξει σαξόφωνο!» φώναζαν ύστερα από λίγο έξω απ’ το τολ.

Κάθισε ανάμεσά τους με το σαξόφωνο. Δεν ήταν μουσική αυτό, δεν ήταν έντεχνη σύνδεση των φθόγγων σε αρμονία. Ήταν πρωτόγονο ερωτικό κλαυθμύρισμα κι ύστερα τρομαγμένο παράπονο του ανθρώπου των τροπικών, που καθώς βάδιζε στο δάσος με τον σίγουρο προσανατολισμό του ενστίκτου, ξάφνου ένωσε στο κεφάλι του τη σκοτοδίνη κι όλα πια τριγύρω του είναι άγνωστα κι απελπιστικά επικίνδυνα.

Κανείς δεν μιλούσε. Ο δημοσιογράφος βγήκε απ’ το τολ και στάθηκε λίγο παράμερα απ’ τους άλλους, ακουμπώντας στον σιδερένιο πάσσαλο με το συρματοπλεγμα. Του ήταν γνώριμες οι μελωδίες, τις είχε ακούσει από μαύρους της Αμερικής. Ίσως κιόλας να μην ήταν ακριβώς αυτές οι ίδιες, όμως μοιάζανε τόσο πολύ μεταξύ τους όλα αυτά τα αμερικάνικα τραγούδια.

Τώρα ο ρυθμός είχε γίνει γρήγορος, χτύπος καρδιάς τρομαγμένης, ενώ από τα χείλη του σαξόφωνου τινάζονταν κραυγές απελπισίας. Μα ξαφνικά είδε τον Λογοθέτη να φέρνει το χέρι στον λαιμό του και να βήχει κουλουριασμένος, σφίγγοντας στην αγκαλιά του το σαξόφωνο.

Απλώθηκε τέλεια σιωπή. Ύστερα ο Μιχάλης αφαιρέθηκε, ενώ ο δημοσιογράφος είχε ακουμπήσει επάνω του ένα επίμονο βλέμμα. Ένας ένας οι στρατιώτες αποσύρθηκαν για ύπνο και στο τέλος απόμειναν πάλι οι δυο τους: ο Μιχάλης καθιστός, με το σαξόφωνο γυρτό στα γόνατά του, κι ο δημοσιογράφος ακουμπισμένος στο συρματοπλεγμα...

Υστερόγραφο: Τον Μιχάλη Λογοθέτη τον είχα γνωρίσει σ' ένα Κέντρο Εκπαιδεύσεως. Σαν χωρίσαμε, λογάριαζα πως αλλού θα τέλειωνε η ιστορία του. Ίσως σ' αυτό να μ' είχε επηρεάσει εκείνη η βραδιά έξω απ' το τολ, ο ξαφνικός του βήχας κι ακόμα εκείνη η μελαψή χλωμάδα του προσώπου του – που παρ' όλα αυτά του ταίριαζε έξοχα.

Μα ποιος μπορεί να προσδιορίσει από πριν, ποιο τέλος είναι σωστό; Ύστερα από μερικούς μήνες πήρα ένα γράμμα από έναν φίλο του που μου 'γραφε γι' αυτόν. Είχε μάθει πράγματα που του φαίνονταν απίθανα: πως μια μέρα βρέθηκε μπερδεμένος στα συρματοπλέγματα φωνάζοντας πως τώρα πια είναι χαμένος, γιατί ένωθε στο κεφάλι του τη σκοτοδίνη. Πως αυτό θεωρήθηκε απ' τον γιατρό σαν μια παροδική νευρική κρίση και γρήγορα ξεχάστηκε. Όμως έπειτα από καμιά εβδομάδα τον είδανε να τρέχει κραδαίνοντας γυμνό σπαθί και χτυπώντας δεξιά κι αριστερά του.

Τον πιάσανε λοιπόν και το στείλανε σε κλινική. Μόλις που κατάφερε ο φίλος του να τον δει, την ώρα που έφευγε με το τρένο. Όταν εκείνος τον είδε, έβγαλε το κεφάλι απ' το παράθυρο και του φώναζε: «...Έγινα ήρωας, έγινα ήρωας!» Όσπου το τρένο χάθηκε μες στον καπνό του.

Ο Μηλιώνης, ένας συγγραφέας ανοιχτός στις νεότερες πεζογραφικές τάσεις, δεν έπαψε να συνδιαλέγεται με την ελληνική πεζογραφική παράδοση, ιδίως με εκείνη τη γραμμή της «εξομολογητικής αναμνημόνευσης» που αρχίζει με τον Βιζυηνό και τον Παπαδιαμάντη και φτάνει ως τον Δημήτρη Χατζή, τον Γιώργο Ιωάννου και τους μεταγενέστερους. Για αυτό και, όπως εκείνοι, στα διηγήματα, στα χρονικά και στα μυθιστορήματά του δεν υπήρξε ακραιφνώς ρεαλιστής. Στην πλειονότητά της η λογοτεχνία του βασίζεται σε έντονα και πυκνά προσωπικά βιώματα, με συνέπεια το υποκειμενικό στοιχείο να αναδύεται συνεχώς και από παντού. Έτσι, δινόταν ένας βαθύς συναισθηματικός τόνος σε ό,τι έγραφε, που δεν τον άφηνε να αποστασιοποιείται από τις μυθοπλασίες του.

ISBN:978-618-03-2568-3

9 786180 325683

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 82568